

Construirea bazei informaționale necesare analizei migrației interne a forței de muncă în România

Prof. dr. Emilia Țițan, Prof. dr. Constantin Mitruț, Prof. dr. Eugenia Lilea, Prof. dr. Georgeta Vintilă, Prof. dr. Vergil Voineagu, Conf. dr. Mihaela Vătui, Lect.dr. Felix Furtună, Lect. dr. Cristina Trandaș, Asist. drd. Dan Pele, Asist.drd. Mitruț Cristina, Prep. Mihai Sacală, Prep.drd. Daniela Todose

Caracteristica fundamentală în procesul cunoașterii, este de esență cantitativă, de tip inductiv de la realitatea empirică la generalizarea teoretică, deoarece datele statistice nu numai că guvernează lumea, ci ele arată cum lumea este guvernată (Goethe). Cercetarea statistică în general și cea regională în particular, subordonată nevoii de cunoaștere, este concepută și realizată nu la întâmplare ci pe baza unor principii riguros concepute.

Conceptul într-o viziune sistemică adecvată cercetărilor statistice spațiale, pe de o parte, vizează aspectele cantitative ale entităților spațiale în termenii factorilor de producție și ai rezultatelor utilizării acestora, iar pe de altă parte în mod implicit surprinde trăsăturile calitative ale localizărilor și interacțiunilor spațiale, pentru optimizarea acestora, pentru identificarea, selectarea și analiza factorială în triada spațiu-timp-distribuție (structură organizațională).

Funcțiile cercetărilor științifice în profil teritorial sunt:

- evaluarea, fundamentarea și monitorizarea politicilor regionale naționale și comunitare;
- prospectarea, explicitarea factorială și fundamentarea predicțiilor variației raporturilor de tipul cerere, de tipul cerere-ofertă, a echilibrelor și dezechilibrelor regionale;
- analiza factorială, cantitativă, a mobilității și substituirii spațiale a factorilor de producție;
- măsurarea și analiza formării și repartizării veniturilor factorilor de producție;
- fundamentarea multicriterială și analiza volumului și structurii stimulentele financiare pentru aplicarea politicilor regionale, pentru dezvoltarea regională echilibrată;
- cunoașterea structurii sectoriale a regiunilor din spațiul economic, a fenomenelor de concentrare, diversificare a activităților economice etc;
- analiza factorilor și identificarea căilor și rezervelor de creștere economică regională;
- explicitarea factorială și măsurarea disparităților regionale;
- cunoașterea ierarhiilor, identificarea priorităților în vederea atenuării disparităților regionale.
- evaluarea componentei spațiale a "Strategiei Naționale de Dezvoltare Economică pe termen scurt, mediu și lung";
- evaluarea și monitorizarea programelor privind nivelul de trai și calitatea vieții populației, în profil regional, a protecției mediului etc.

Indiferent de dimensiunea cadrului de prezentare a datelor spațiale trebuie să se urmărească măsura în care este *asigurată comparabilitatea datelor din punctul de vedere al conținutului, al metodologiei de înregistrare sau de calcul, al sferei de cuprindere, al unităților de măsură, al prețurilor etc.*

Multiplele relații de cauzalitate și de combinare factorială determină ca nivelul x_i să fie rezultatul unui proces stohastic care se manifestă la nivelul unității complexe "i". Densitățile de repartiție ale proceselor stohastice fiind foarte diversificate, relațiile de cauzalitate fiind diferite determină caracterul eterogen al unităților complexe de observare, caracter care este indus și în spațiul economic din care acestea fac parte. De exemplu, pe termen lung o decizie limitată la un spațiu relativ restrâns are la nivel de agregare superior (macroteritorial) sau în alte spații efecte asociate cu depopularea unei zone îndepărtate sau cu apariția unor funcții noi (de exemplu, turism). Aceeași decizie poate modifica tradiția teritorială sau reclamă în alte unități teritoriale investiții care la rândul lor au efecte îndepărtate (asupra învățământului, sistemului sanitar etc.).

Datele statistice prezentate în serii statistice în ordinea explicită a spațiului, spre deosebire de cele prezentate în seriile de repartiție sau în seriile cronologice, se caracterizează prin relativă independență. Această interdependență a termenilor seriilor simple teritoriale provine din faptul că unitățile de observare teritoriale (regionale) sunt considerate cantități obiective și relativ independente. În această ipoteză nivelurile înregistrate de variabilele studiate în diviziunile spațiului economic național nu se condiționează reciproc în

mod decisiv. Această particularitate nu trebuie absolutizată, ci trebuie luată în considerare cu o anumită relativitate, diferit în funcție de natura variabilei studiate. Dacă această particularitate (chiar ipoteză) este verosimilă la numărul populației, suprafața, fondul de locuințe, unitățile de învățământ sau din sistemul sanitar, lungimea șoselelor etc., în seriile teritoriale care prezintă date statistice referitoare la resursele alocate, disponibile și utilizate, la rezultatele economico-financiare etc., premisa (ipoteză) fixată este puțin verosimilă - mobilitatea factorilor de producție, a rezultatelor (prin intermediul prețurilor, al diferențelor dintre localizarea rezultatelor obișnuite și raportarea acestora etc.) provoacă, în principal pe orizontală, fluxuri între regiuni sau între alte diferite diviziuni spațiale.

Asigurarea omogenității, coerenței și comparabilității datelor spațiale reprezintă din punct de vedere statistic o problemă cu atât mai dificilă și mai complexă cu cât acestea sunt înregistrate la unități de observare cu grad cât mai mare de agregare; de exemplu, la nivelul teritoriilor economice naționale. De aceea în Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național, în perioada 2000-2004, se arăta că "Singura modalitate de a asigura fezabilitatea, coerența și comparabilitatea datelor statistice între țările membre (U.E. - n.n) constă în întărirea colaborării și coordonării dintre autoritățile care contribuie la producerea acestor informații la nivel național și la cel al Uniunii Europene. Comparabilitatea datelor statistice nu poate fi concepută în afara existenței unui set comun de standarde și concepte care să conducă la crearea și utilizarea de clasificări, indicatori și metodologii comune nu numai la nivelul Uniunii Europene, ci și la nivel mondial".

Sistemul Informațional Statistic Teritorial oferă sursele de date și metodologia de abordare uni și multivariată a fenomenelor în profil teritorial, metodologia de calcul și analiză a sistemului specific de indicatori. Mai mult, organizarea, structura și funcționalitatea SIST, gradul de adecvare și specificitate a metodologiilor statistice integrate sunt subordonate calității datelor spațiale și implicit a informațiilor obținute pentru satisfacerea obiectivelor parțiale și finale ale cercetării. Pe de altă parte SIST facilitează caracterul sistemic al analizelor statistice factoriale, modalitatea coerentă, unitară și integratoare pentru surprinderea a ce este esențial în manifestarea teritorială a fenomenelor.

Migrația este afectată de transformările profunde sociale, economice și politice din țară, din diferite regiuni ale țării și din alte țări, de extinderea urbanizării și de accentuarea degradării mediului. În timp ce motivațiile de bază ale migrației – căutarea unor mai bune oportunități sociale și economice, fuga de persecuție, război civil, dezastre naturale și dezechilibre ecologice – rămân constante, apar schimbări semnificative în direcția, volumul și compoziția migrației.

În multe țări subdezvoltate și în curs de dezvoltare, penuria de forță de muncă calificată este agravată de emigrația persoanelor calificate către țări mai dezvoltate; tendința se manifestă și în regiuni ale țării mai puțin dezvoltate. Evenimentele structurale ce rezultă din procesele social-economice istorice influențează mobilitatea internă (permanentă sau temporară pe termen mediu și scurt) și mobilitatea internațională (permanentă, temporară, ilegală și de refugiați).

Factorii ce influențează dinamica migrației se pot grupa în: factori demografici, factori economici, factori social+culturali, factori politici și factori ecologici. Printre cei mai importanți se numără:

- ◆ structura și creșterea demografică, gradul de urbanizare precum și capacitatea de absorbție a forței de muncă calificată;
- ◆ efectul programului de ajustare economică:
 - înghețarea necesarului de forță de muncă în sectorul public + o bază economică restrânsă + un sector privat slab dezvoltat duc la intensificarea șomajului în mediul urban;
 - încercarea de a face sectorul privat atractiv pentru investitori (adese ori străini), prin reducerea costurilor de producție, duce la scăderea necesarului de forță de muncă și, astfel, cei care s-au refugiat din sectorul public în sectorul privat trec în șomaj;
 - în contextul fragilității politice și instabilității guvernării, mediul socio-economic stresat + declinul venitului real + lipsa oportunităților de angajare se conturează într-un viitor economic neclar (sumbru) și determină exodul forței de muncă (în special calificate);
 - scăderea semnificativă a salariilor profesioniștilor (în termeni reali), ca urmare a devalorizării monedei naționale;
- ◆ factorii socio-culturali se manifestă la nivel micro (familie), precum și în context macro: variabile de modernizare (educație, urbanizare, tehnologii de comunicații moderne, tehnologii medicale moderne), etnicitate, cultură, religie;

- ◆ structura politică, existența unui regim represiv, instabilitatea politică determină accentuarea migrației și chiar migrația ilegală.

Variabilele independente, variabilele de intervenție, modelul așteptărilor individuale determină presiunea migratorie, adică numărul persoanelor ce consideră migrația o opțiune viabilă (se pot include migrații potențiali și persoanele ce ar dori să migreze dar nu au mijloacele necesare). Un stimul major pentru migrația internă și externă îl constituie dezechilibrul dintre și în interiorul sectoarelor unei economii naționale, dintre și în interiorul regiunilor și țărilor.

Migrația are loc ca răspuns la diferențele dintre regiunile unei țări, sau dintre țări, direcția dominantă fiind dictată de proiectele generatoare de locuri de muncă. În altă manieră acest lucru semnifică inegalități în venituri și în condiții de viață între regiuni/țări. Factorii politici și social-culturali sunt mai greu de cuantificat; factorii economici și sociali împing emigranții către condiții mai bune.